

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

CX. Demonstrat quibus passibus oves aberrant à Pastore.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

ITERVM FERIA SECVNDA.

POST PASCHA

DE DVOBVS DISCIPVLIS

euntibus in Emmaüs.

CONCIO PRIMA.

Ovium discessus & aberratio à Pastore.

Eccc duo ex illis ibant ipsa die in Castellum nomine Emmaüs.

Lucæ 24.

Cum omnes isti dies, ut diximus sint: una tantum solemnitas, non mirum si de una re tantū agatur, hoc est, vel de Resurrectionis probationibus. Et quia inter illas non est ea postrema quæ duorum Discipulorum testimonium habet eandēmittere nefas esset, præsertim cum in illis Discipulis sit admirabile quod Christus perfecit, Sed ut de tanta gratia, pro ut par est dicere valeamus, ab ea quæ gratia plena est opem flagitemus. AVE MARIA.

Inter cætera nomina & officia quæ Redemptor noster habuit, insigne fuit nomen Pastoris, quod sic amavit, ut teste Tertulliano, sæpe pingeretur antiquius, temporibus Ecclesiæ nascentis, quasi humeris ovem referens: Vt enim ovium nomine Electos suos intellexit, ita suum regimen, & suam curam nomine Pastoris intelligendam nobis dedit. Ideo de se ita loquitur, Ioan. 10, *Ego sum Pastor*

*bonus; quæ vox in Græco, cū articulis ponitur, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς; Ego sum ille Pastor, ille bonus; & propterea significat eū excellenti quadam ratione esse Pastorem. 1. Quia ita ipse est Pastor, ut maiorem supra se non habeat; alii verò Pastores simul etiam oves sunt, quia sub alio pastore sunt: Vnde Augustinus tract. 113, in Ioan. Sub quo pastore uno, in grege uno, & pastores ipsi sunt oves: omnes quippe fecit suas oves, pro quibus est omnibus passus; quia & ipse, ut pro omnibus pateretur, ovis est factus. Vnde: meninerint se ita alios tractare debere, uti tractantur ab illo uno Pastore: & contra intelligant se ita tractandos, ut alios tractant. 2. Quia ille unicus est Pastor per Prophetas designatus, maxime apud Ezechiel. 34. *Et suscitabo super eas Pastorem unum, qui pascet eas, Ieronymum: ipse pascet eas, & ipse erit eis in Pastorem; de Christo intelligit filio David,**

vid, tunc enim David ipse obierat. 3. Quia ipse proponitur in exemplum aliis pastoribus: Ita Psalm. 2. postquam dixit se esse constitutum Regem à Patre, ita reliquos Reges affatur; *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, apprehendite disciplinam;* vel ut habet textus Hebraicus, *Osculamini Filium ne peccatis de via iusta;* id est, ne vestra imperandi ratio exorbitet. 4. Quia alii pastores non tam sunt pastores, quam vicarii summi omnium Pastoris; quâ ratione nec sunt veri Domini: Ita Reges dicuntur sedere in throno, non tam suo, quam ipsius Dei: 1. Paralip. cap. 24. *Sedit Salomon super solium Domini in Regem pro David Patre suo:* Ita dicitur Iudicibus 2. Paralip. cap. 29. *Videte quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini.* Itaque quandiu vixit, boni Pastoris officium erga suos exercuit, vocando, docendo, monendo, pascendo, defendendo, eò usque ut curam suam jam discessurus probans Patri dicat Ioan. 18. *Quos dedisti mihi, ego custodivi, & nemo ex eis perit nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur:* ut ostendat etiam in illius perditione se habuisse rationem voluntatis Patris qui eum perire, sine re volebat; quoniam ipse volebat perire: quanquam quid non egit Dominus ut eum servaret.

Sed quoniam Patris voluntas fuit, ut pastor etiam percuteretur, atque ipse grex dispergeretur, voluit etiam de eâ re gregem suum monere. Ita paulò ante passionem sic suos admonuit, Matth. 26. *Omnes vos scandalum patiemini in me, id est, pro me, in ista nocte. Scriptum est enim, nempe Zachar. 13. Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis: Postquam autem resurrexero, precedam vos in Galilæam.* Hoc enim perceptò observavit, ut de periculis moneret. Ita suos monuit de obsidione Hierosolymitana; monuit de persecutionibus, *trademini autem à parentibus, &c.* monuit de hominum perfi-

dia, *Caveat ab hominibus:* monuit de tentationibus, *Satanas expetivit vos ut cribaret sicut triticum;* monuit de ficto zelo, *Veni hora, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare Deo:* monuit Petrum de lapsu, monuit de fuga discipulos, *& dispergentur oves gregis:* monuit de falsis Prophetis, *surgent pseudochristi & pseudoprophetae* monuit de adventu Antichristi, & extrema mundi calamitate, de bellis, de certaminibus, de signis præcedentibus iudicium: ut impletet quod de seipso sub perditione Pastoris dixit Isaiæ cap. 21. ex interpretatione Sancti Hieronymi, *Custos quid de nocte? custos quid de nocte? Dixit custos, venit mane, & non; si perieritis, quarite: convertimini, & venite.* Vbi eleganter Isaias custodiam boni pastotis describit, cuius præcipuus finis est, ut nihil adversi gregi contingat: unde fingit gregem, custodem interrogare de periculis, & adversis, quæ per noctem exprimuntur: custodem verò, nunc securitatem, nunc timorem incurrere, prout varia prospicit: In securitate, iubere ut semper procedant ad pascua: *si quaritis, quarite.* In timore verò ut simul iungantur, & convertantur, atque ad ipsam redeant: quod præmirabiliter præstitit, ut constat ex dictis. Ut autem videas charitatem Pastoris, cum percussus est, pro ovibus percussus est, ac mortuus pro illis, secundum illud: *bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Quia tamen ex Pastoris percussione, oves erant dispersæ, secundum illud: *percutet Pastorem, & dispergentur oves gregis:* propterea statim ubi vulneribus curatus est, & Pater dum percutere desinit, ovium curam resumpsit, & eas undique requisivit, iuxta illud quod promiserat: *postquam autem resurrexero, precedam vos in Galilæam:* Quia verò non eodem modo oves erant dispersæ, sed aliæ magis ac longius, aliæ minus, ac propius, ideo diversis modis eas collegit: Hoc enim ad officium Pastoris pertinet,

tinet, dispersas cogere; unde Pastor Evangelicus 99. oves relinquit in deserto, ut unam requirat, quæ perierat, atque in humeros sublatam reducat ad gregem. Et ipse Deus conqueritur apud Eze. h. cap. 34. quod nemo dispersum gregem colligeret: *Erraverunt reges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret.* Sed quod hodie nobis exemplum proponitur eorum est ovium quæ longissimè discesserant, nimirum usque ad infidelitatem: unde non mirum si eas longius etiam & majori labore requirat; immo & sub habitu peregrini, ut eas longe à cœtu, & grege discessisse significaret. De quibus duo vobis ostendo: 1. magnitudinem talis discessus qui fuit usque ad infidelitatem: 2. Reductionem à mabilem earum ovium à bono Pastore: ut in eo quasi exemplo discamus, quid nobis ex parte contingat.

Id unum hodie tractabimus; qua ratione aberrarint: ac vide 1. quibus gradibus ad infidelitatem usque devenerint. 2. quibus modis in ea permanserint, seque in ea obfirmarint.

1. itaque ad infidelitatem gressus est singularitas, amor iudicii proprii, atque discessio ab aliorum cœtu: Id significatum in istis duobus Discipulis, de quibus sic dicitur: *Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat, &c. nomine Emmaus* (quod est consilium timens). Qui enim Ierofolymis remanserant, simulerant congregati: unde dicitur *invenerunt congregatos undecim, & eos qui cū illis erant*; id est qui ut Discipuli remanserant. Et ideo antiqui Patres signum dederunt infidelitatis, discessionem à cœmuni, & ab Ecclesia. Ita Tertull. lib. de Præscript. Et S. Augustinus multis locis Donatistas condemnant, quod discessissent: Sicut in Ecclesia singulares opiniones semper suspectæ: fuitque fidelium cura, ut se semper alijs adjungerent. Vide eximium exemplum in A.

postolo Paulo. Is enim licet ab homine non accepisset Evangelium suum, sed ut ait, ex revelatione Iesu Christi; tamen, ut fateatur, Hierosolimam venit, ut conferret cum Petro, & majoribus Apostolis. Ratione reddit ad Galat. 2. *Ne forte in vanum currerem, aut cucurissim, id est sine fructu laborarem: dum semper dubitarent Auditores, num bona esset doctrina quæ approbationem non haberet.* Porro ait se secundum revelationem ascendisse ut scias hunc esse divinum ductum: Ita 2. Pet. 1. dicitur, *Omnis Prophetia Scriptura propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana, allata est aliquando Prophetia sed Spiritu Sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* Hinc vide originem omnium hæreseon, quæ ut observat Terrull. semper factæ sunt per schisma, & discessionem: unde contra monitum custodis fecerunt, *si quaritis, quarite: convertimini, & vide. e.* Hinc omnes sectæ nomina propria habuerunt: alii dicti sunt Arriani, alii Nestoriani, alii Eutychemiani, Pelagiani, Donatistæ: Vera autem Ecclesia, & fideles nomen Catholicorum retinuerunt. Ex quo patet securitas fidei nostræ; quandoquidem, ut adverto, semper Catholici dicti sumus quicquid adversarii nostri sunt moliti: & propterea apud nos Ecclesia: cum illi peculiari dicti sint nomine, unde ab Ecclesia discesserunt, atque infallibilem habent erroris notam: & merito, nam qui discedunt ab Ierusalem, quæ est civitas Regis magni & visio pacis, sunt in Emmaus, (quod est consilium timens) quia certe securi non sunt, sed trepidi. Porro multæ sunt huiusce rei rationes.

1. Id evenit ratione singularitatis: quoniam fere oritur ex superbia, cum proprium sit superbiorum velle facere quod nemo facit in quo est singularitas, idque quia quod nemo facit omnes mirantur: superbiæ autem contrarius est Spiritus Dei, secundum illud, *Deus superbi resistit, humilibus autem dat gratiam* Spiritu

Spiritus vero sanctus ita dicitur simplex, ut & multiplex, & hoc habet ut sese diffundat: hoc enim est eius proprium: sicut notat Didymus lib. 3. de Spiritu Sancto, juxta illud, *Effundā de spiritu meo super omnem carnem.*

2. Ratione amoris iudicii proprii, qui amor multum obest obedientiæ Fidei: est enim fides iudicii proprii submissio: *captivantes omnem intellectum in obsequium fidei* obest etiā modo quo fides communicatur, nempe ab alio & obicitur. Nam fides ex auditu, auditus autē per verbum Dei, hoc est ab alio non à se. Itaq; Paulus ad Tit. 3. *Hæreticum hominē de vira, &c. cum sit proprio iudicio condemnatus.* Hoc observa; idem sufficit ut ille reiiciatur.

3. Ratione discessionis à cœtu communi, quod Iudas Apostolus his verbis significavit, loquens de iisdem, *Hi sunt qui segregant semetipsos.* Quia scilicet Deus nō promittit infallib. scientiam nisi Ecclesiæ: illa autem nec est sine capite, nec caput sine illa. Hinc documentum contra huius temporis sciolos, qui de rebus omnibus iudicare volunt, & quorum quisque suam sectam ducere vult cum doctissimi etiā Theologi in rebus fidei nihil doctrinæ nil disputationi fidant: quanto minus igitur qui huiusmodi scientiarum sunt ignari?

Ita ad Infidelitatem passus est maligna quædam dubitatio, & cū inquisitione conjuncta, quæ scilicet usq; ad disputationem & impugnationem pervenire seu artificiosa ratio dubitandi de veritate rerum, conjuncta curiose investigationi, que progreditur usque ad disceptationem, & contentionem, atq; impugnatione terminatur. Id significatur illis verbis, *Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus, quæ acciderant.* Et postea, *Et factum est dum fabularentur, & secum quærent.*

Nota 1. Quæstiones ac disputationes duplicis esse generis alia enim sunt ab impietate, & infidelitate profectæ, quales fuerunt interrogationes Cap. harnaitarum, cum inter se

quærent. *quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* quales solent esse hominum impiorum, & curiosorum qui rationes sensibiles in omnibus fidei nostræ mysteriis quærent, de quibus dixit Isidorus Pelusiotalib. 1. Epist. 476. Hæc vox, quomodo, in Deo locum habere non potest, cuius vel sola voluntas *ἐστὶν ἡ ἀπόδοξον* opus est admirandum. Sed aliæ sunt quæstiones quæ à fide & pietate proficiscuntur, quæ uti loquitur Clemens Alexandr. 7. Stromat, supra fundamentum fidei superædificant; vel uti loquitur Athanas, in respons. 1. ad Antiochum; in quibus pietatis modus vertitur, sola fide, non autem scrutatione. Atque illo animi sensu quæsit B. Virgo, *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* in quibus verbis non interrogavit, an res fieri posset; id enim esset infidelitatis; sed modum quæsit, idque fuit prudentiæ. Vnde uti advertit Bern. homil. 3. in Missus est Non dixit, an fiet istud: neque quomodo fieri potest hoc: sicut illi increduli. *Quomodo potest hic dare nobis carnem suam?* sed dixit, *quomodo fiet istud:* itaque non dubitavit; sed certa denuncio, cum modum perficiendi mysterii ignoraret, idcirco interrogavit: & quia sic interrogavit, responsum audire meruit: hæc igitur interrogatio fuit prudentiæ, non scrutationis.

Nota 2. Iterum duplicem esse interrogationem, unam quæ finem habet cognitionem rei, quam modis omnibus quærit, & hanc vocat Clemens Alexandr. lib. 5. Stromat. *τὴν μεγαλοπρεπὴ τῆς ἀληθείας γνῶσιν* splendidam ac magnificam veritatis cognitionem, Vnde legitimus inquisitionis fructus est cognitio, ut idem ait lib. 6. *ἐστὶν ἡ γνῶσις κατὰ ἀλήθειαν ἐπιτήδεωσις.* cognitio est inquisitionis comprehensio: & ideo uti ad erit Nazianorat; Christus Dominus quibusdam interrogationibus non est aspectatus respondere:

Alia vero inquisitio non habet pro fine cognitionem, sed potius cognitionis perturbationem: unde quærendo tenebras effundit, & ad disputationem procedit, ut ad negationem perveniat. Et hoc modo hi duo Discipuli ex dubitatione disputabant inter se quærentes de iis quæ acciderant: nimirum de morte Christi, de mulieram ad sepulchrum profec-tione, & quomodo corpus non iuvenissent. Loquebatur itaque quærentes exitū rei: quid illa omnia quæ acciderant, sibi vellent: num Christus verè resurrexisset, cum eum nec mulieres, nec Petrus invenissent in sepulchro nescientes quam in partem hæc omnia interpretarentur. Mirabile enim est quam sint homines acuti disputatores ad non credendum. Id significant illa verba: *Et ipsi loquebatur ad invicem de his omnibus quæ acciderant: Et illa alia. Et factum est dum fabularentur, & secum quærent.* *Cræce èν τῷ ὁμιλεῖν αἰτῆς ἃ συζητεῖν.* Id est dum inter se conferrent, & conquirerent, seu disputarent, qua ratione Christus in sepulchro non esset inventus: cum enim facilior ratio esset solvendi, si dicerent Christum resurrexisse, sicut ante mortē prædixerat; omnia quæ difficultatem parerent, quærere maluerunt; & acuti videri, ut non crederent. Vide itaque progressum: 1. dubitatur: 2. ex dubitatione inquiritur: 3. inquisitio ex dubitatione sibi difficultates implicat: Ex difficultatibus sequitur disputatio: ex disputatione impugnatio: unde non longe abest infidelitas. Itaque prudens est ista documentum, *Nisi credideritis, non intelligetis.* Etenim cum objecta fidei sint obscura, egent quadam inclinatione voluntatis ut credantur: iuvatur autem illa inclinatio seu pia affectio ex motivis credendi: Quia vero illo illa motiva, non omnia convincunt; alioqui scientiam facerent; nescio quomodo post fidē suavius apprehenduntur: unde sentim magis afficiunt; & ipsum obiectum mate-

riale fidei magis ac magis cognoscitur, ac penetratur: eò usque ut quidam reperiantur, qui ratione gustus & tactus sibi viderentur mysteria fidei altissima non credere, sed quasi quadam experientia degustare, & cognoscere; sicut nonnulli de Eucharistia scripserunt. Ex quo intelligimus cur nonnulli simplices & illiterati plus in rebus fidei norint, quàm quidam maioris ingenii, qui naturaliter non possunt, quod alii supernaturaliter. Et propterea aiebat Christus Ioan. 7. *Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscat de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar.* Hinc etiã possumus agnoscere quo perducatur quorundam inquisitio & pessima dispositio, dum de rebus fidei loquuntur: & quorsum hoc sæctio multi fiant athei: & quorsum plurimi ex hæreticis non convertantur. Sed vide quid sequatur. Hinc enim Deus eos castigat quadam obtenebratione, & ex parte potentiam: nam ex resurrectione commutatus Christi virtus: aliunde, impediēbat ne se agnoscerent, & oculis intenderent, cum toti essent in tua inquisitione: Quod iusto Dei iudicio solet accidere, quodque nos solemus admirari in hæreticis, qui in locis planissimis Scripturæ quotidie cæcutiunt, & in luce ipsa tenebras reperiunt, & cum solem habeant ad oculos, non agnoscunt; itaque loca clarissima prætereunt, & in aliis obscuris inhaerent eodemque modo multi Catholici obvia, & facilia deserunt, & quædam in quibus cæcutiant, quærent de quibus Iudas Apostolus sic pronuntiavit: *Quæcunque quidem ignorant, blasphemant, quæcunque autem naturaliter tanquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur.*

III. Ad infidelitatem passus est, parva ac non justa de Deo æstimatio: Sicut enim isti loquuntur de Christo *de Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere, & sermone coram*

Deo, & omni populo Vide de Christo, quod sentiant: nam eximia de homine prophetam appellantes, commendantes & miracula, & doctrinam: Sed nihil supra hominem: nam si Deum esse cogitassent, quod tantis miraculis confecerat, nihil haberent, quod de resurrectione dubitarent. Quanquam etiam quæ de illo dixerant, illis satis esse debuissent, ut meliora separarent: nam si talis fuit, qualem descriperunt, non potuit decipere, qui toties se terra die resurrectionum promiserat. Id passim inter homines accidit, qui non satis iustam de Deo habent opinionem, sed male sentiunt, vel de eius potentia, vel de eius sanctitate & æquitate, vel de eius bonitate, vel de eius fidelitate, ac veritate. Unde putas profecta est hæresis Calvini de Sanctissimo Sacramento? Quia uti oportet, non sentit de Dei potentia? Unde multi conturbantur in doctrina prædestinationis? quia uti oportet non sentiunt dei iustitiam, & bonitatem: cum tamen id nobis certius esse debeat, quam quodlibet aliud argumentum apparet. Itaque huic principio innititur fides nostra, Authoritas divina, Dei revelatio: quæ semel posita, fidem abrogamus sensibus, rationi, argumentis, experientia humano testimonio, immo & Angelico, si contrarium aliquid esse posset, quoniam cætera omnia sunt fallibilia, hoc unum est infallibile: Sed ubi semel illud principium convulsus est, nil esse potest in fide nostra securum, nihil certum, nihil stabile.

IV. Passus est mala in illis rerum Divinarum apprehensio ac falsæ regula, pravaque intelligentia seu opinio de illis: quod ostendit in illis verbis: *Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israël*: quasi dicerent, jam non speramus, cum videamus esse crucifixum, & morte adeo ignominiosa periisse. In quibus verbis duplicem errorem comprehendunt. I. Est quod Christum non à peccatis, sed à Romanorum tyrannide Israël liberaturum sperabant, uti Theophylac-

tus notat: Itaque non rectam de Messia opinionem habebant sed contrariam.

2. Error fuit quod existimarent, Crucem cum redemptione pugnare, cum tamen unica esset, via redemptionis. Hinc apparet in ipsis verum fuisse, quod ait Paulus, Crucem Iudæis scandalum fuisse, Gentibus stultitiam. Nec satis fuerat Christum eis tam sæpè mortem suam & resurrectionem prædixisse, nec cum eveniret, fide nutarent, ipsa eius confirmati prædictione: Sed ut notat Evangelista cum hæc Christus diceret, Luca 18, *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur*: non dicit quod non crederent, sed quod non intelligerent. Vide autem progressum, nam ex profana illa apprehensione, quasi ex falsa regula existunt falsa iudicia & falsæ conclusiones: *Nos autem sperabamus* quasi dicant: non amplius speramus: unde plane in errorem labuntur, & oritur actualis infidelitas: quia enim nil credunt amplius, idè nil sperant.

Nota 1. Sicut in iudiciis naturalibus præcedere debet apprehensio terminorum, quia iudicium essentialiter illam operationem supponit, est enim iudicium nexus duarum apprehensionum, ita etiam in iudicio fidei supponi quoque proportionatam apprehensionem earum rerum quæ proponuntur credendæ, in quibus si erratum fuerit, necesse est etiam ut in iudicio fidei aberratur. Ita qui Deum sibi representant ut corporeum nil purant nisi corporeum, in incredibiles errores incidunt. Ita homines addicti sensibus, animales, & carnales, inepti sunt rebus fidei, secundum illud Apostoli: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus*. Unde Christus aliquando ad discipulos, *adhuc & vos sine intellectu estis*. Hinc nata hæresis anthropomorphitarum. Hinc illa Capharnaitarum. Hinc illa Arrianorum, Nestorianorum, Calvinistarum: dum isti loquuntur de Eucharistia & queruntur Christi corpus includi intra setas: ad hæc comedi-

à cani-

à canibus & muribus concipiunt; ut & in se dividi, frangi, secari, corrumpi, &c.

Nota 2. Pium affectum, & voluntatis inclinationem requiri ad actum fidei. Porro ad illum affectum pium, plurimum facere commodam rerum credendarum apprehensionem: & è contrario pravam apprehensionem in nobis gignere averfionem, & actum contrarium piæ affectioni. Ita Dæmon Hæreticis Missam repræsentat, ut abominandâ Idololatriam. Ita quædam personas & quædam facta nobis repræsentat eo modo ut statim odio habeamus, nec ex eis proficiamus. Ita cum Iudæi ex Stephano audivissent, se cælos apertos videre, ac letum stantem à dextris Dei, continuerunt aures suas, quasi rem horrendam ac blasphemiam audivissent. Eorum posterî ubi audiunt nomen Crucifixi, statim commoventur ex Crucis odio: cum enim in lege dictum sit: *Ma'edictus qui pendet in ligno*, statim ut audiunt vocem Crucis, averfantur: juxta illud Pauli: *Iudæis scandalum*. Ita Paulus concionans in Areopago ubi meminit resurrectionis mortuorum statim rejectus est secundum illud Actor. 17. *Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt, audiemus te de hoc iterum*. Id sæpè numero in nobis contingit: nam quædam abominamur nobis odio fuisse ac nostram cæcitatem lugemus. Ita dæmon multis Religionem asperam repræsentat: austeram, ac laboris plenam castitatem, ut odio habeatur, ac iudicetur impossibilis: quo remoto, vide quid sequatur, uti de se refert Augustinus 8. Confess. cap. ult. *Quam suave mihi subito factum est carere suavitatibus nugatum, & quas amittere metus fuerat, jam dimittite. e gaudium erat: eiciebas enim eas à me, veratu, & summa suavitas: eiciebas, & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior*. Atque hinc fontem habemus ferè omnium errorum, pravam rerum apprehensionem. Illa enim pendet vel ex parva nostra disposi-

tione: Ita homines mundani, homines carnales, homines animales, homines addicti rebus sæculi, aliter res spirituales, & cælestes apprehendunt: Vel oritur ex prima institutione, vel à parva doctrina eorum à quibus prima cognitionum semina accepimus: Vel defectu institutionis, & doctrinæ; quâ ubi caruimus, unusquisque pro suo arbitratu sibi omnia fingit ad libitum suum, & ut quisque est affectus: Ita Iudæi quia regnum Messie apprehenderunt temporale, & æternum, Christi adventum ignorarunt: & duo discipuli, quia redemptionem æternam expectarunt, in incredulitatem prolapsi sunt Et huc usque à nobis expositum est quibus passibus ad infidelitatem prolapsi sunt.

Iam vide erroris confirmationem. Primo itaque cum omnes rationes haberent credendi, undique conquirunt rationes non credendi, ut se se in errore tueantur: Ajunt enim, *Et super hæc omnia, tertia dies est hodie, quo hæc facta sunt: Quid illud est, super hæc omnia? Nisi præterquam quod ab homine mortuo, nil amplius sperari potest; unde nostra omnis spes extincta est, qua sperabamus ut Israël redimeret. Item istud: Sed & mulieres quadam ex nostris terruerunt nos: Id est, maxime attonitos reddiderunt, cum dicerent se in monumento corpus non invenisse, sed tantum linteamina, & Angelos; qui eum vivere dicerent: unde Quapropter ex nostris quidam ad monumentum Cucurrerunt qui de absentia Corporis & de linteis minibus relictis idem repererunt quod mulieres dixerant. Sed ipsum minime viderunt, nec invenerunt, unde nihil habemus quid de ipso sentiamus, nâ si viveret, utiq; ut prius videretur & agnosceretur à suis, deniq; præterquam quod fieri non posse videtur ut mortuus resurgat, accedit quod est iam tertia post mortem dies, Cû tamè non resurrexerit, Adco ut nulla iam amplius sit reliqua,*

spes resurrectionem esse; si enim resurgere deberet, jam resurrexisset, cum se tertiâ die resurrecturum dixisset. Mirum quàm subtiliter infidelitas contra fidem disputare solet.

Sed I. Quid de tertiâ die memorant, quæ licet quidem venisset, nondum tamen abierat, sed durabat. 2. Quomodo sciebant non resurrexisse, cum eorum rationes nullæ essent, immo contrarium concluderent: nam apertio menti, corporis desiderium, relicta lintamina, Angelorum visio, & testimonium, relatio mulierum, confirmatio Apostolorum, erant potius argumenta resurrexisse Christum, quàm non resurrexisse. Sed nimirum, vide modum se se in errore confirmandi; cum undiq; rationes quærentur non crededi. Id vide passim in hominibus circa virtutem, circa res divinas, & circa fidem; sed nempe voluntaria est cæcitas; cum tamen prudentia doceat, ut veritas cognoscatur, quærenda esse omnia adjumenta, ut una pars videatur; ut sincere, ac iuste judicetur.

II. Omnia adjumenta ad credendum, aut malè accipiunt, & pervertunt, aut negligunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non invento corpore ejus, venerant dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt cum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita invenerunt, sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non invenerunt. Hic numerata credendi adjumenta. 1. Terrorem ipsorum & stuporem, quem ut facile non debuerunt habere, aut non tam facile negligere. 2. Testimonium mulierum. 3. Angelorum. 4. Probatam experientiam à præcipuis ipsorum, ut scirent omnia esse vera. Itaque saltem rei eventum expectare debuerunt, non autem abire, & rem desperare, quasi impossibilem, & improbableem. Nos autem sperabamus. Id facile est unicuique applicare: ajunt itaque, nos terruerunt, cum gaudere ipsi debuissent ex læto nuncio; vox

Tomus III.

Græca significat, attonitos nos reddiderunt, hoc est ancipites & admirantes, nempe, ut Euthymius exponit, attonitos nos reddiderunt, incredibilia narrantes. Vide tamen confirmationem, & à testimonio, & à signo: testimoniū fuit Angelorum; signum autem ab ipsa experientia. Ac ne putes id neglectum propter mulieres, fatentur testimonium mulierum comprobatum fuisse à Discipulis; illi autem præcipui fuerant, Petrus & Joannes: unde videas eos suâ relatione esse convictos; cum nec Angelorum testimonio, nec mulieribus, nec Apostolis referentibus crederent; Et quod mireris, cum id probare debuissent, eodem die ab Urbe recedebant, nullâ adhibita diligentia, ut saltem quæ dicebantur, probarent; nam si expectassent, nullum fuit probationis genus, quo Christus suam Resurrectionem non fecerit indubitatum: quippe si de testimonijs loquamur, id fecit Angelorum testimonio, & testimonijs Scripturarum; si quærentur signa, id fecit ex parte corporis, ex parte animæ, ex parte Divinitatis, ex parte corporis ostendit se non esse phantasticum & ærium corpus, sed solidum, cum se fecit palpabile; Luca ult: *Palpate & videte, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere*: item probavit se habere corpus humanum, ostendendo veram effigiem quam oculis intuerentur: 3. Demonstravit idem numero corpus, exhibendo cicatrices; *Videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum*. Ex parte animæ se probavit per actiones triplices vitæ: nutritivæ, comedendo; sensitivæ, loquendo, respondendo, salutando, sic enim ostendit se videre & audire: Intellectuæ, docendo, & exponendo Scripturas. Ex parte divinitatis, faciendo miracula, in captura piscium, in ascensione in cælum; ut intelligas non sine causâ Christum illis exprobrasse incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia *is qui viderant eum resurrexisse non crediderunt*.

III. Vanâ quædam prudentiæ humanæ affectatione

sectatione se se in errore tuentur, quam in eo ponunt, quod se difficiles præbeant ad credendum, ne vel imprudentiæ, vel stultitiæ, & tarditatis ingenij notam incurrant, cum se tam facile irretiri sinant, licet occasionem rationabilem habeant credendi: Vnde Christus Dominus sic eos objurgat: *Ostulti, & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Propheta: Id est, non obstantibus omnibus quæ Propheta locuti sunt.* In quo vides in id incurrere quod vitabant; nam cum prudentes esse vellent, imprudentes fiunt, stulti, atque tardi, qui tot testimonijs non crederent. Hæc est scilicet Hæreticorū sapientia: non facile credere; qui non melius refelli possunt, quam si quâ ratione prudentes nō credendo sibi videntur, eos stultos & tardos appellemus: etenim magnæ stultitiæ & tarditatis est, suo magis ingenio credere, quam Deo. Atque hic est scopulus in quem accurrunt omnes fere mundi sapientes, & optima ingenia; cum hinc tamen incurrant reprehensionem, unde laudem quarebant. Hinc ruina quorundam hominum qui se fortia ingenia nuncuparunt: hanc autem fortitudinem in eo ponunt, quod se vinci non sinant: *Quid gloriaris in malitia qui potenses in iniquitate?*

Vide autem, 1. quale sit robur illud ingenij; nimirum vel stupor, vel pertinacia & durities cordis; ita paries ob soliditatem respuit lumen sic illi vel ex stupore ista non vident, vel pertinacia, & stultitia; quæ conditio priori longe est peior, & tandem majores tenebras immitit; nam stupiditas est simplex ignorantia & sciendi quasi incapacitas; altera verò habet conjunctâ pravam dispositionem & errorem: Angeli primam ignorantiam habere possunt; neque enim omnia sciunt; uti futura & hominū cogitationes, & multa possibilis. Sed prava dispositio non nisi in Dæmonibus.

2. Vide vituperium ingenij: Quia recte advertit Aristoteles imbecilli esse ingenij, eandē

evidentiam requirere in rebus fidei, qualem habent in rebus naturalibus.

Vide 3. infirmitatem ingenij: Quod cum innumera sint motiva credendi, ipsi in tanta luce cæcutiant. Vbi tamen tam multi ex omni hominum genere illuminati sunt; ita ut plus sint ignari quam pueri, & mulierculæ, & rustici, quicquid sibi de ingenio blandiantur,

Vide 4. Infirmitatem ingenij: Quod nec prima quidē calleant fidei elementa, nec terminos intelligant, & quoniam fidei cognitio est supernaturalis, & alterius ordinis, cum fide carent, non intelligunt se hoc ab alijs differre in istis rebus intelligendis, quò differunt cæci à videntibus, vel qui in tenebris vivunt, ab ijs qui in luce. Hinc existit sublimitas actus fidei, quò anima secundum partem supremam subditur Deo, nimirum secundum intellectum, qui non nisi fidei obedire potest. Certe voluntas omnibus divinis imperijs potest subijci, eadem quoque omnibus potentijs imperare in homine, etiam contra proprias & nativas inclinationes. Vnus est intellectus, origo libertatis, qui à voluntate cogi nō potest in iudicando, immò nec omnibus Dei imperijs, nisi in obsequium fidei, in quod reducitur potestere auctoritatis divinæ; ut scias tanti actus sublimitatem. Porro cum ex veritatibus revelatis aliæ sint speculativa, aliæ sint practica, utriusque æqualiter fidem debemus: sed practiceis, præter fidem, operationem etiam debemus, praxim, & obedientiam. In quo ferè sunt homines fidei diminuta. Quis enim sibi, ut oportuit, persuasit difficile esse, ac ferè impossibile, ut divites salventur? divitias esse spinas: adulterium committi solo consensu: qui alterum oderit, & non pepercerit, nullam pro se veniam posse sperare: neminem Christi discipulum esse posse, qui non bajulet Crucem suam; paucos admodum salvari: arctam esse januam, & paucos admodum illā invenire: Regnum cælorum vim pati, & violentos illud rapere

CONCIO OVIUM ABERRANTIUM REDUCTIO.

363

pere: qui oculis servierint, suam mercedem accepisse: reddendam esse rationem in die iudicii de verbo otioso: Divitem epulonem ob byssum, & purpuram, ob epulas quotidianas, & neglectum pauperem esse damnatum: Homines de repente, nec opinantes, itaque non paratos, à morte esse occupandos: & alia sex-ta: quæ si credantur ut oportet, nulla fingi

potest major aut impietas, aut infamia, quàm sic vivere, uti vivitur.

Quid igitur superest, nisi ut cognitioni a-ctio, & fidei vita respondeat? &c. quò fiet ut in alterâ sicut credidimus ita videamus; sicut meriti sumus, ita accipiamus.

Amen.

ITERVM FERIA TERTIA
POST PASCHA.
 DE DVOBVS DISCIPVLIS
 euntibus in Emmaüs.
 IN EVANGELIVM PRÆCEDENTIS FERIE
CONCIO
 QUÆ EST CONTINVATIO SUPERIORIS
 Oviu aberrantium reductio.

Ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, &c. nomine Emmaus, Lucæ 24.

EX occasione egressus duorum Discipulorum ab urbe Ierusalem, ut irent in oppidulum nomine Emmaüs; jam locuti sumus de eorum aberrationibus quæ tantæ fuerunt, ut ad extremam usque infelicitatem processerint nimirum usque infidelitatem. Nobis hodie differendum est de ipsorum reductione ac reditu ad fidem, & in civitatem Ierusalem atque ad Ecclesiam, secundum hæc verba. *Eadem hora regressi sunt in Ierusalem; Quæ verba exponens Anastasius Sinaita dixit: Pulchra est ab errore regressio: nempe reditus ab eo, ad veritatem nunquam nisi per honorificus est. At quònam regredi potuerunt felicius, quàm Ierusalem, pessimum esse consilium, & non*

iri nisi in Emmaüs, cuius interpretatio est, consilium timens, sive aberrans, meticolosum, atque incertum. Nimirum qui Deum deterit, securus esse non potest, sed assidue in perturbatione versatur, ac in agitatione perpetuâ: contra verò qui revertitur ad Deum, suscipit consilium pacis, & in securitate vivit: Vnde duo illi status comparari in vicem debent, sicut cum tranquillitate tempestas; periculum cum fiducia, naufragium cum portu. Minime poterimus ad eum appellere quem quarimus, nisi nobis præluceat, præstoq; sit stella maris: hæc est significatio nominis Maria: Iesus imploremus subsidium usitata precatione. **AVE MARIA,**

Zz 2

DIXI-